

Ettinen pähkinä

Voiko apteekki luovuttaa alaikäisen huoltajalle kaikki reseptitiedot?

KYSYMYS: Missä määrin apteekki saa antaa huoltajalle tietoja alaikäisen lääkityksestä?

Meitä mietityttää, onko huoltajalla huoltajuussuhteen perusteella automaattinen oikeus kaikkiin alaikäisen lapsen reseptitietoihin ja reseptiin liittyviin toimenpiteisiin apteekissa. Vai voidaanko tässä soveltaa jotakin ikärajan ja lääkkeeseen pohjautuvaa harkintaa? Omakannassa huoltaja ei näe yli 10-vuotiaiden reseptitietoja – vaikuttaako tämä ikäraja myös asiointiin apteekissa? Jos alaikäinen on tehnyt terveydenhuollossa jonkin eston tietojen näkymiseen, saako apteekki tiedon tästä esimerkiksi Suomi.fi-valtuutuksen haun kautta?

VASTAUS:

Huoltajalla on oikeus asioida alaikäisen puolesta apteekissa Suomi.fi-valtuutuspalvelusta tarkistettavan huoltajuussuhteen perusteella, mikäli lapsella tai toisella huoltajalla ei ole turvakieltoa eikä lasta ole otettu huostaan. Näin ollen lähtökohtaisesti alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalle voidaan luovuttaa apteekista kaikki tiedot.

Asiaan liittyy kuitenkin eettinen pohdinta siitä, onko huoltajalla huoltajuussuhteen perusteella automaattinen oikeus kaikkiin alaikäisen lapsen reseptitietoihin ja reseptiin liittyviin toimenpiteisiin (esim. yhteenveto, mitäöinti). Pohdintaa käydään etenkin tilanteissa, joissa alaikäinen on lähellä täysi-ikäisyyttä, tai jos epäillään, että huoltaja ei toimi lapsensa parhaan mukaisesti. Tässä pohdinnassa on syytä huomoida eettinen ohje nro IV, jonka mukaan farmaseuttinen henkilökunta pyrkii varmistamaan

siitä, että heikommassa asemassa olevan oikeus saada asianmukaista lääkehoitoa ei vaarannu hänen puolestaan asioivan henkilön vakuumuksen tai toiminnan vuoksi.

Alaikäisellä on potilaslain perusteella oikeus kieltää terveydenhuollossa hoitoon liittyvien tietojensa luovuttaminen huoltajalleen, jos terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut hänet kykeneväksi päättämään omasta hoidostaan. Potilaslakia ei kuitenkaan sovelleta apteekkiin eli apteekissa ei tehdä arviointia tai oteta vastaan alaikäisen kieltoa reseptitietojen luovuttamisesta. Tällä hetkellä alaikäisen kielto reseptitietojen luovuttamisesta hoidetaan tavallisella reseptin luovutuskielellä, jolloin apteekissa ei nähdä näitä reseptejä. Tällöin alaikäisen itse on noudettava kyseiset lääkkeet aina potilasohjeen perusteella.

Apteekissa ei voida tietää, onko alaikäinen ollut tietoinen oikeudestaan tehdä erillinen

Apteekissa ei tehdä arviointia tai oteta vastaan alaikäisen kieltoa reseptitietojen luovuttamisesta.

reseptin luovutuskieltoa. Näissä tilanteissa olisi syytä käyttää tapauskohtaista harkintaa siitä, mikä olisi alaikäisen edun mukaista, kun huomioidaan hänen ikänsä ja huoltajan pyyntö. Tarvittaessa voidaan ystävällisesti pyytää alaikäistä itseään välttämään tietojen luovutuspyyntö apteekille. Erityisesti epäiltäessä jonkinlaista reseptitietojen ”väärinkäyttöä” apteekki voi kieltäytyä tietojen luovuttamisesta, vaikka asiasta ei ole mitään säädöstä.

Toimintamalli Omakantaan liittyen tulee muuttamaan tulevaisuudessa, ehkä jo tänä vuonna (ks. lisätiedoista Helsingin Sanomien kirjoitus). STM on linjannut, että järjestelmä sallii jatkossa huoltajien nähdä Omakannasta alle 12-vuotiaiden terveystiedot, elleivät terveydenhuollon ammattilaiset ole tätä erikseen kieltäneet. Potilastietojärjestelmä vaatii jatkossa lääkkeen määrääjää ottamaan 12-17-vuotiaan potilaan kohdalla kantaa potilaan kyvykkyyteen päättää hoidostaan. Tällöin alaikäinen voi itse päättää omien tietojensa näkymisestä vanhemmilleen palvelussa. Jos hän haluaa rajata reseptitietojen näkymisen huoltajiltaan, huomioi lääkäri jatkossa asian määräämisvaiheessa ja ottaa asiaan kantaa jokaisen reseptin kohdalla erikseen. Tilanne ei tule korjaantumaan heti, vaan vasta ajan kuluessa potilastietojärjestelmien päivityksessä ja sitä kautta määrättyjen reseptien uudistuksessa.

Lisätietoa:

kanta.fi/alaikaisen-oikeudet

kanta.fi/alaikaisen-puolesta-asiointi

suomi.fi/ohjeet-ja-tuki/tietoa-valtuuksista/toisen-henkilon-puolesta-asiointi

hs.fi/kotimaa/art-200000630561.html

Herättikö kannanotto ajatuksia tai mielipiteitä? Lähetä postia neuvottelukunnalle.

Ammatteettiselle neuvottelukunnalle voi lähettää kannanottopyyntöjä apteekkitoimintaan liittyvistä eettisistä kysymyksistä: johanna.salimaki@apteekkariliitto.fi.

Neuvottelukuntaan kuuluvat TT, yliopistonlehtori **Janne Nikkinen** (puheenjohtaja), farmaseuttinen johtaja **Charlotta Sandler** (pääsihteeri), asiantuntijaproviisori **Johanna Salimäki** (sihteeri), apteekkarit **Sari Eerikäinen**, apteekkarit **Jarkko Suvinen**, proviisori **Satu Rauhala** ja farmaseutti **Kirsi Kotokorpi**.

Opiskelija, oletko valmistunut?

MUISTATHAN tehdä valmistusilmoituksen (farmasialitto.fi/ lomakkeet) kuukauden kuluessa valmistumisestasi. Jäsenmaksu nousee valmistumisesta seuraavasta kuukaudesta valmistuneen jäsenmaksuksi (37 e / kk). Edunvalvonnan kannalta on tärkeää, että tietosi ovat rekisterissä ajalla ajan tasalla.

Farmasian Päivät

2.–3.10.2020

Lääkealan ykköstapahtuma muuttui virtuaalitapahtumaksi. Tarjoamme huippuluento-ohjelmamme kokonaan verkossa.

Tutustu ohjelmaan ja ilmoittaudu 14.9.2020 mennessä!

FP